

PRÁVNICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Univerzita Karlova, Právnická fakulta
nám. Curieových 901/7, 116 40 Praha 1

Dlouhodobá (ne)vyrovnanost státního rozpočtu

Radim Boháč

13. března 2023

PRÁVNICKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Osnova

1. Rozpočtová a fiskální politika
2. Fiskální federalismus
3. Rozpočtové právo
4. Rozpočtové principy
5. Změny na příjmové straně rozpočtu
6. Jak dál?

I. Rozpočtová a fiskální politika

- **rozpočtová politika**

- redistribuce veřejných příjmů a alokace veřejných výdajů
- cíl – vyrovnanost rozpočtu

- **fiskální politika**

- využívání veřejných rozpočtů k ovlivňování makroekonomického vývoje (HDP, inflace, nezaměstnanost)
- cíl – ekonomická stabilita

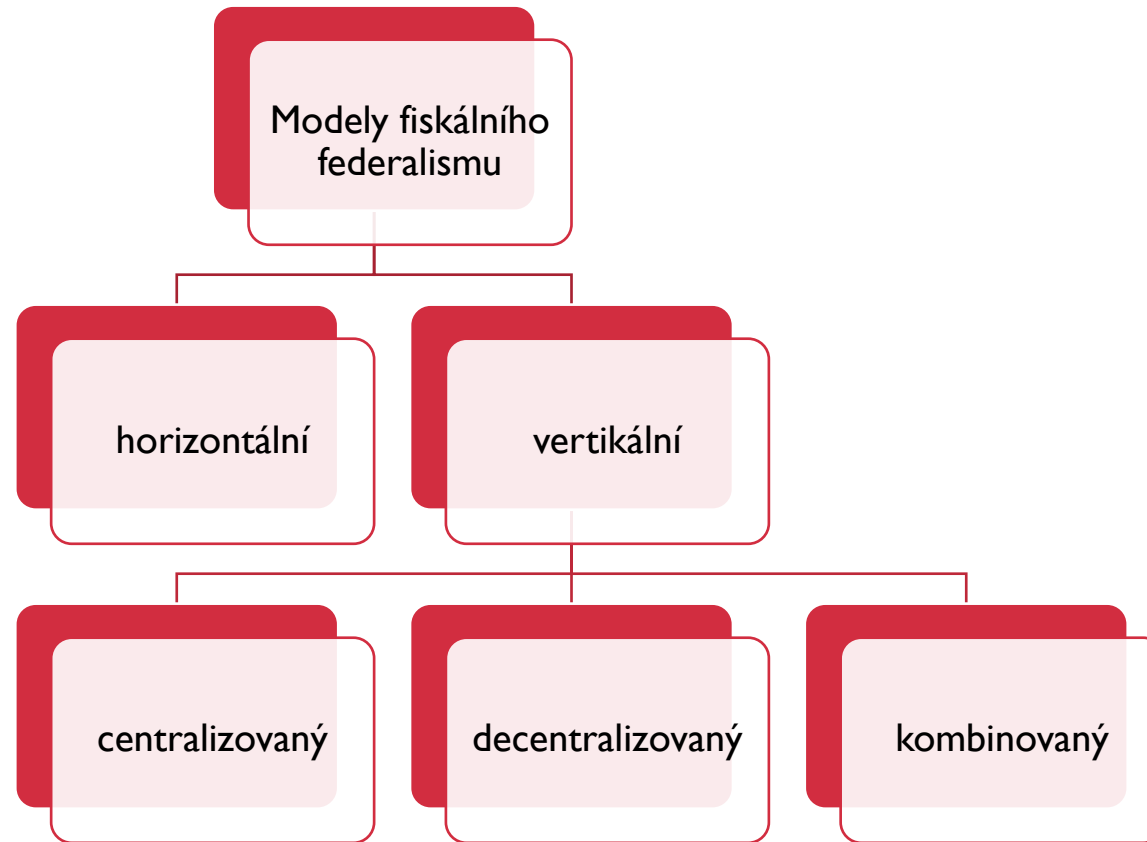

2. Fiskální federalismus

- přiřazení příjmů a výdajů jednotlivým veřejným rozpočtům a vazby veřejných rozpočtů v rámci rozpočtové soustavy
- A. modely fiskálního federalismu
- B. model fiskálního federalismu v ČR

A. Modely fiskálního federalismu

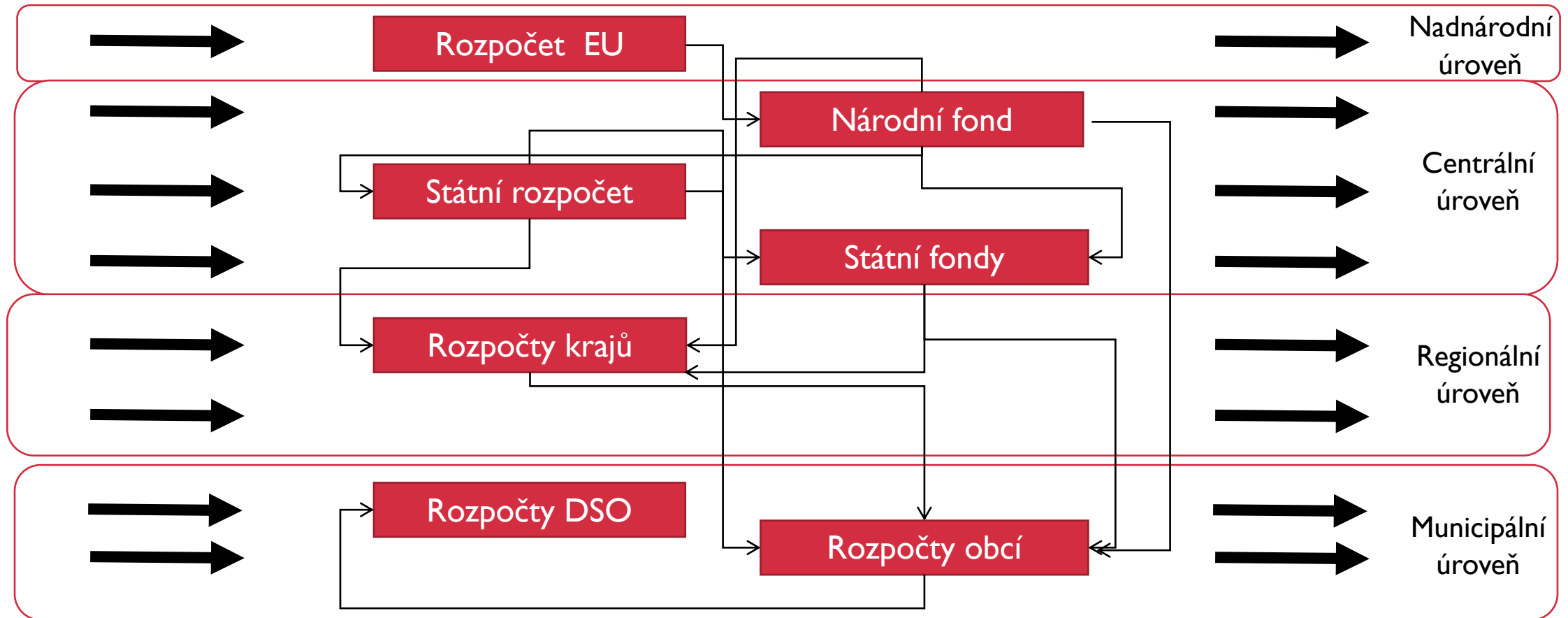

B. Model fiskálního federalismu v ČR

PŘÍJMY

VEŘEJNÝ ROZPOČET

VÝDAJE

3. Rozpočtové právo

- A. Vymezení rozpočtového práva
- B. Pojetí rozpočtového práva
- C. Veřejné rozpočty
- D. Rozpočtová soustava

A. Vymezení rozpočtového práva

- podobor finančního práva
- **definice**
  - souhrn právních pravidel, která upravují rozpočtové vztahy, rozpočtová práva, rozpočtové pravomoci, rozpočtové povinnosti, a rovněž vymezuje určitá pravidla a deklaruje určité skutečnosti
- **předmět**
  - úprava rozpočtové soustavy, veřejných rozpočtů, obsahu veřejných rozpočtů, rozpočtového hospodaření a rozpočtového procesu

B. Pojetí rozpočtového práva

Rozpočtové právo v širším smyslu

Rozpočtové právo

- v užším smyslu

Daňové právo

- v širším smyslu

Dotační právo

- v širším smyslu

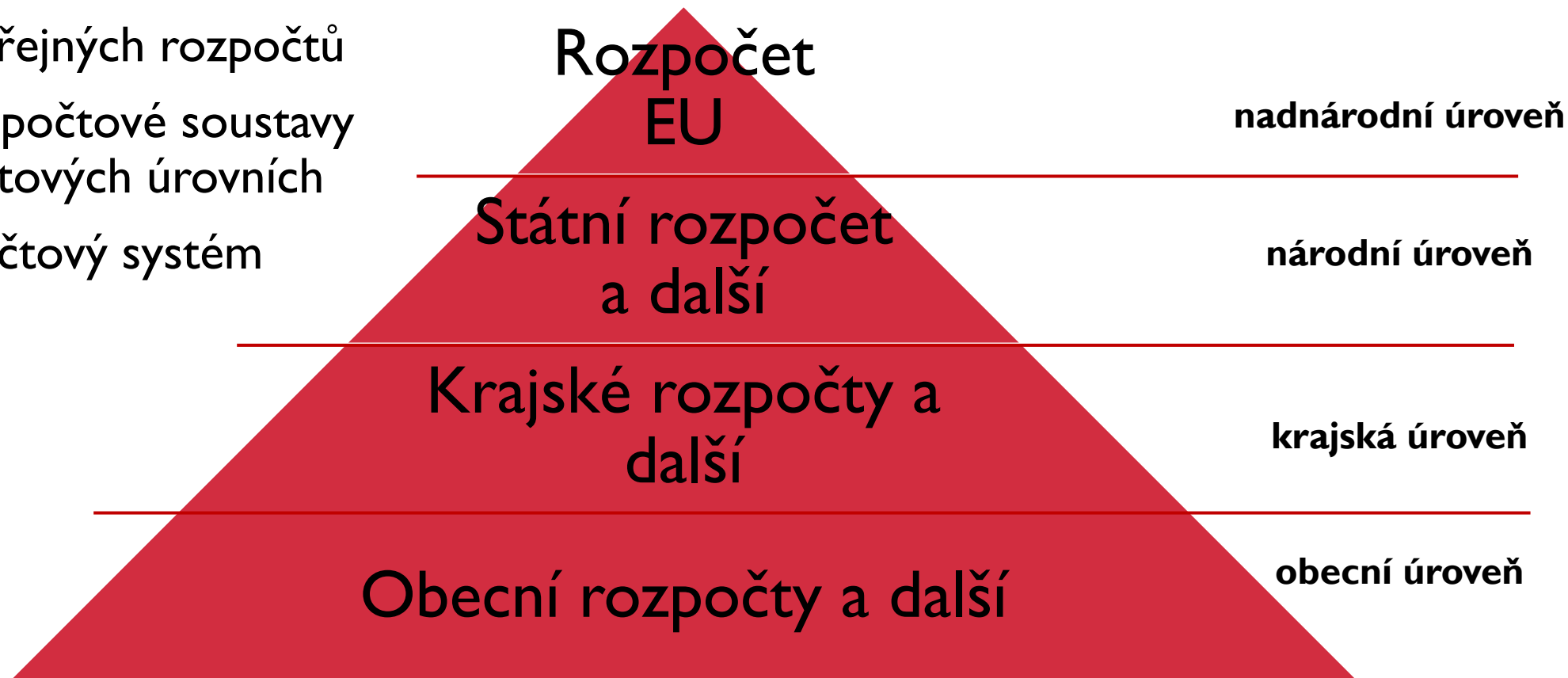
C. Veřejné rozpočty

- **rozpočet**
  - plán, příjmy a výdaje na určitou dobu (rozpočtový rok)
- **veřejné rozpočty**
  - rozpočty veřejnoprávních osob nebo jiných jednotek
  - části rozpočtů soukromoprávních osob vykonávajících veřejnou správu
- **soukromé rozpočty**

D. Rozpočtová soustava

- souhrn veřejných rozpočtů
- články rozpočtové soustavy na rozpočtových úrovních
- lišit rozpočtový systém

4. Rozpočtové principy

- **principy rozpočtového práva**
- **kategorizace principů**
  - A. principy při sestavování a schvalování veřejných rozpočtů
  - B. principy týkající se příjmů a výdajů
  - C. principy rozpočtového hospodaření
  - D. ostatní principy

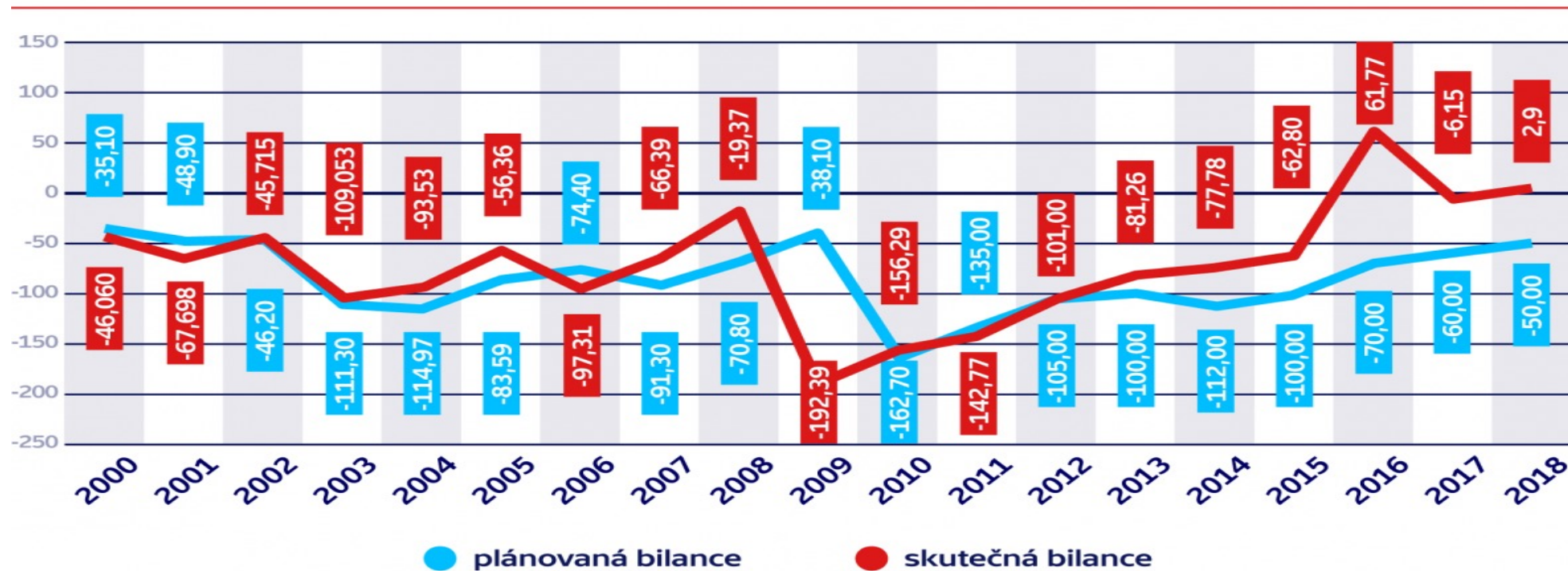
A. Principy při sestavování a schvalování

- I. princip ročních veřejných rozpočtů
- II. princip včasnosti veřejných rozpočtů
- III. princip reálnosti a pravdivosti veřejných rozpočtů
- IV. princip veřejnosti veřejných rozpočtů

Princip reálnosti a pravdivosti

Přehled plánované a skutečné bilance státního rozpočtu (v mld. Kč)

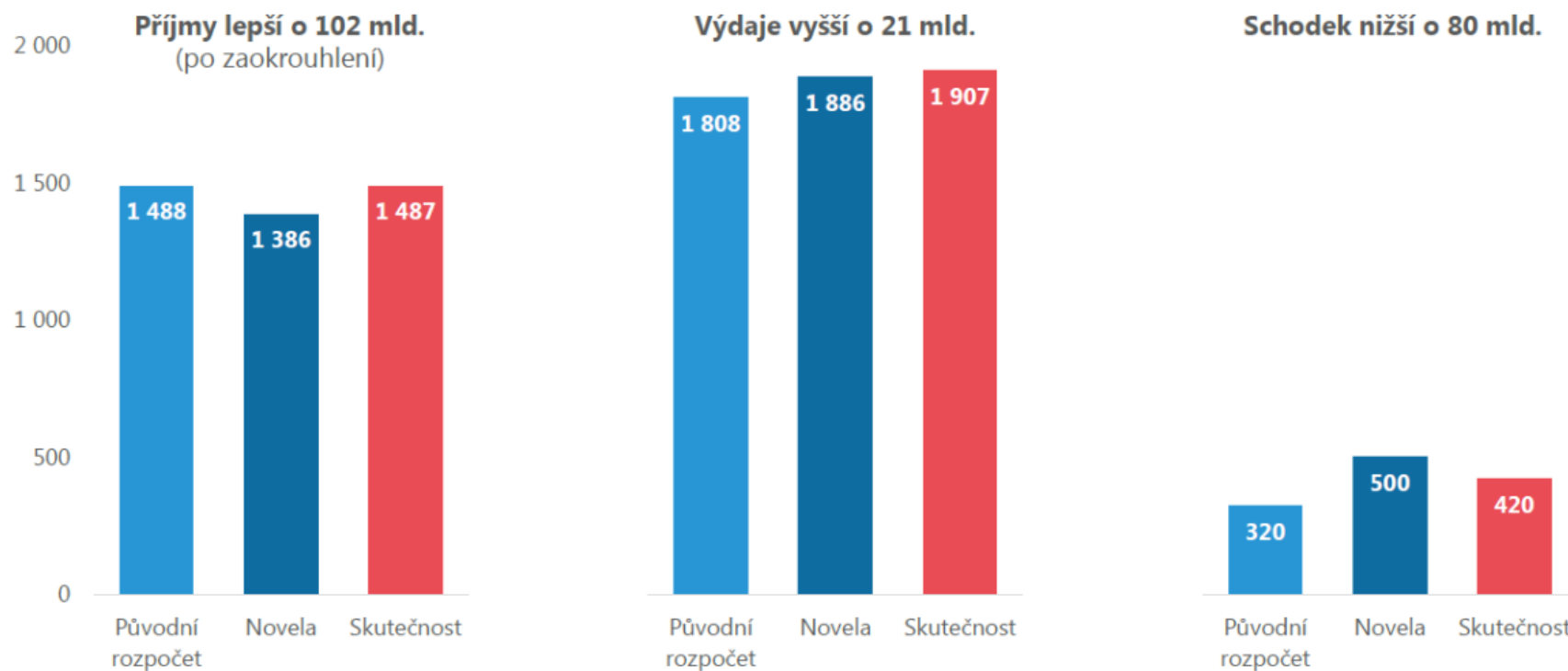
Zdroj: Ministerstvo financí ČR

Princip reálnosti a pravdivosti

Plán vs. skutečnost

rozpočet a skutečný výsledek státního rozpočtu roku 2021 (v mld. Kč)

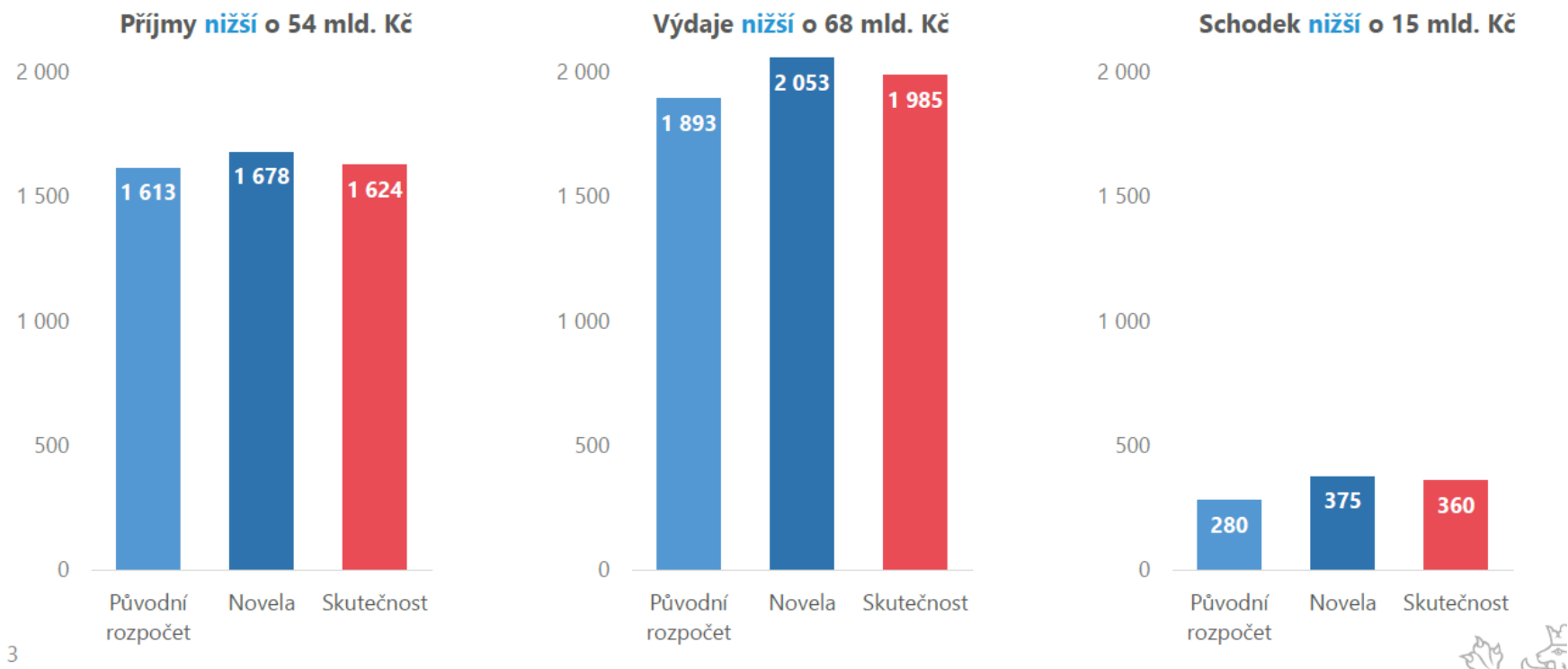

Princip reálnosti a pravdivosti

Plán vs. skutečnost

rozpočet a skutečný výsledek státního rozpočtu roku 2022 (v mld. Kč, zaokrouhleno)

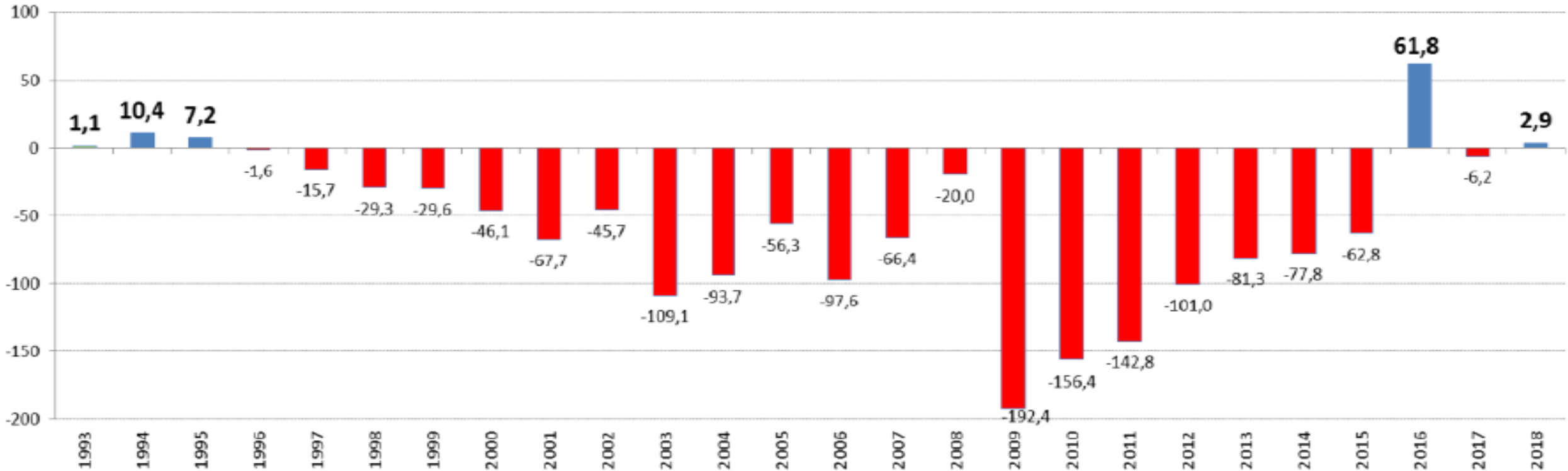

B. Principy týkající se příjmů a výdajů

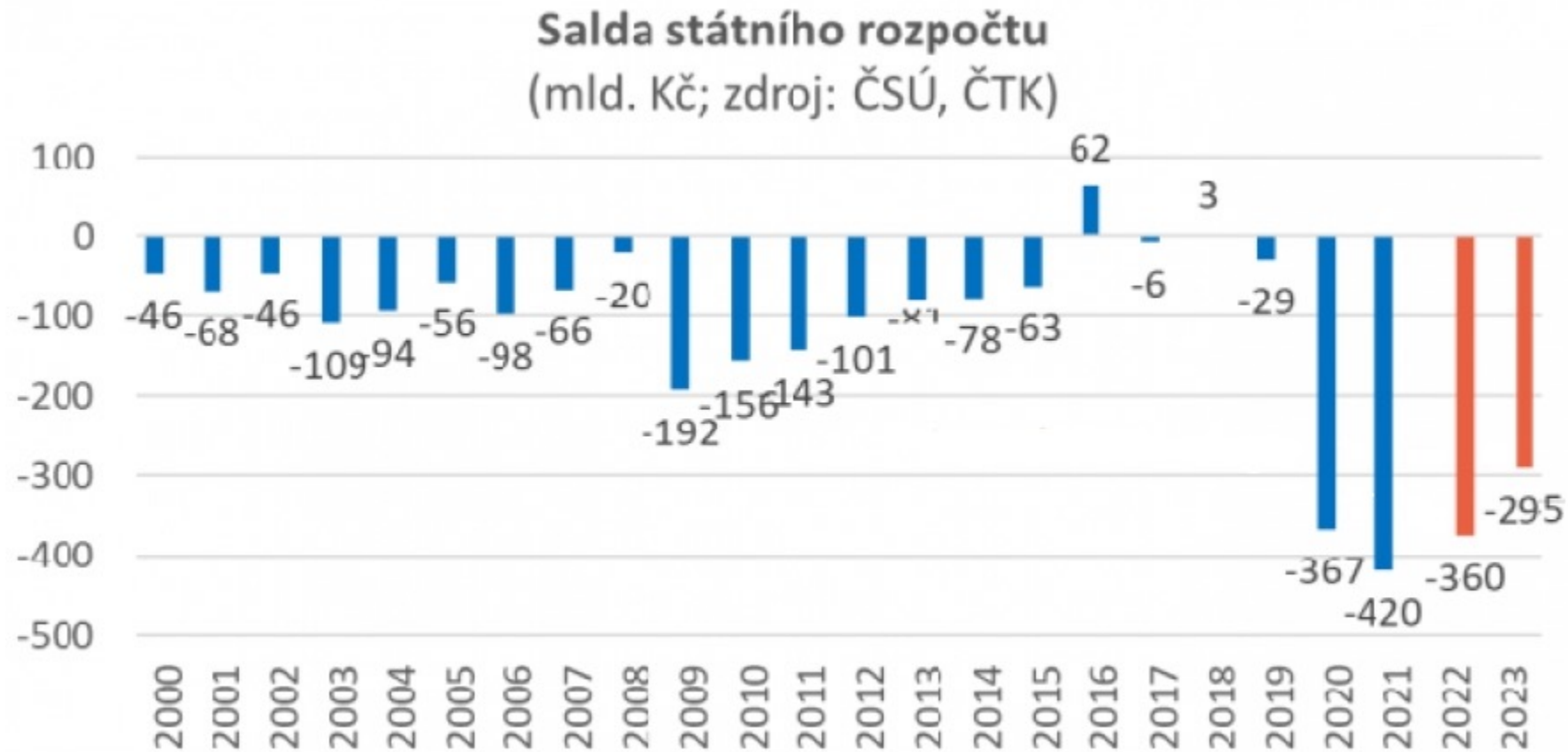
- I. princip úplnosti veřejných rozpočtů
- II. princip brutto veřejných rozpočtů
- III. princip jednotnosti a přehlednosti veřejných rozpočtů
- IV. princip přednosti výdajů před příjmy
- V. princip neúčelovosti příjmů a účelovosti výdajů veřejných rozpočtů
- VI. princip dlouhodobé vyrovnanosti veřejných rozpočtů

Saldo státního rozpočtu

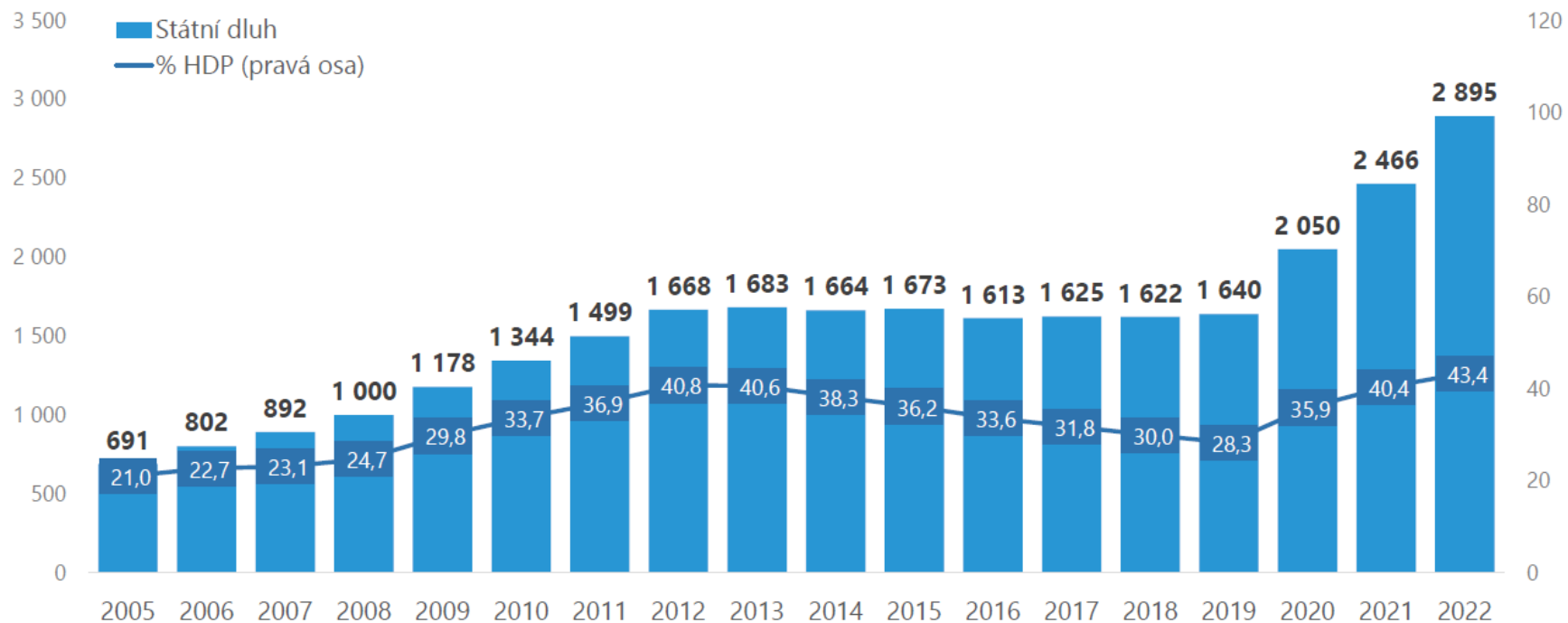
Saldo státního rozpočtu

Státní dluh

Státní dluh

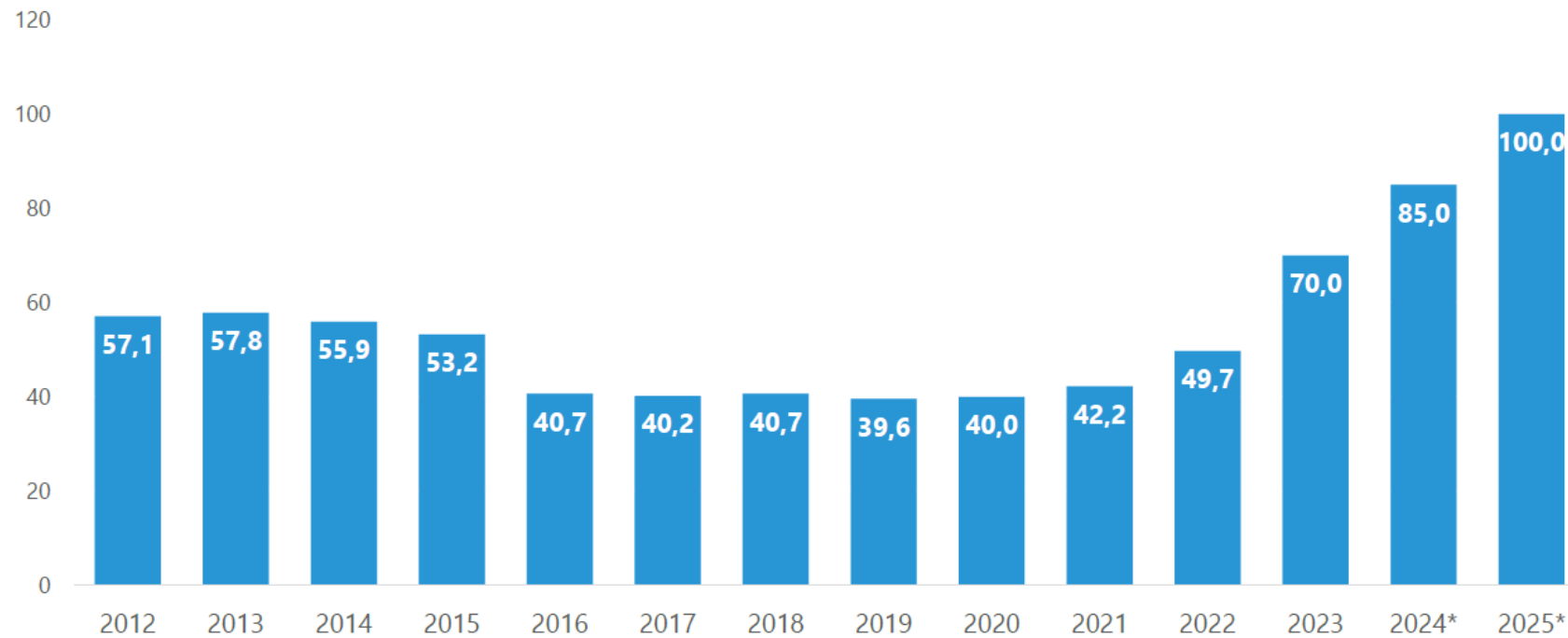
státní dluh k 31. prosinci (v mld. Kč, v % HDP)

Státní dluh

Výdaje na dluhovou službu

v mld. Kč

C. Principy rozpočtového hospodaření

- I. princip efektivity a hospodárnosti veřejných rozpočtů
- II. princip časového ohraničení veřejných rozpočtů
- III. princip omezení přesunů ve veřejných rozpočtech

D. Ostatní principy

- I. princip zjišťování rozpočtových důsledků právních předpisů
  - důvodové zprávy a odůvodnění

- II. princip zúčtovací jednotky
  - v Evropské unii

5. Změny na příjmové straně rozpočtu

- A. Zrušení superhrubé mzdy a změna sazeb
- B. Zvýšení základní slevy na poplatníka
- C. Zrušení daně z nabytí nemovitých věcí
- D. Zvýšení slev na děti
- E. Zvýšení limitu pro plátcovství DPH
- F. Daň z neočekávaných zisků
- G. Další změny

A. Zrušení superhrubé mzdy a sazby

- dílčí základ u příjmů ze závislé činnosti = příjmy ze závislé činnosti
- zrušení solidárního zvýšení daně
- zavedení poměrné progresivně klouzavé sazby

Výše sazby	Základ
15 %	pro část základu daně do 48násobku průměrné mzdy ¹⁾
23 %	pro část základu daně přesahující 48násobek průměrné mzdy ¹⁾

1) průměrná mzda podle zákona upravujícího pojistné na sociální zabezpečení (pro rok 2023 = 1 935 552 Kč)

- **88 mld. Kč** (58 mld. Kč státní rozpočet, 8 mld. Kč rozpočty krajů a 22 mld. Kč příjmy obcí)

B. Zvýšení základní slevy na poplatníka

	2020	2021	2022
Základní sleva na poplatníka	24 840 Kč	27 840 Kč	30 840 Kč
Rozdíl	-	3 000 Kč	6 000 Kč
Rozpočtový dopad	-	-12 mld. Kč	- 24 mld. Kč

C. Zrušení daně z nabytí nemovitých věcí

- zákon č. 386/2020 Sb., kterým se zrušuje zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů, a mění a zrušují další související právní předpisy
- účinnost od 26. září 2020
- zrušení daňové povinnosti k dani z nabytí nemovitých věcí, pokud lhůta pro podání daňového přiznání uplynula od 31. března 2020
- výnos daně byl **cca 14 mld. Kč ročně**

D. Zvýšení slev na děti

- zákon č. 285/2021 Sb.
- již od roku 2021

- sleva na 1. dítě zůstala na 15 204 Kč
- sleva na 2. dítě z 19 404 Kč na 22 320 Kč
- sleva na 3. a další dítě z 24 204 Kč na 27 840 Kč

- **veřejné rozpočty = cca – 2,3 mld. Kč ročně**

E. Zvýšení limitu pro plátcovství DPH

- od 1. ledna 2023
- zvýšení ročního limitu z 1 mil. Kč na 2 mil. Kč
- zákon č. 366/2022 Sb.

- **veřejné rozpočty = cca -10 mld. Kč ročně**

F. Daň z neočekávaných zisků

- **zákon č. 366/2022 Sb.** (účinnost od 1. ledna 2023)
- zavedení „daně“ z neočekávaných zisků = samostatná DPPO
  - poplatník daně (§ 17c ZDP)
  - základ daně (§ 20ba a násl. ZDP)
    - rozdíl mezi srovnávaným základem daně a průměrem upravených srovnávacích základů daně
  - období kalendářní roky 2023 až 2025 (§ 20ba odst. 3 ZDP)
  - sazba daně 60 % (§ 21 odst. 5 ZDP)
  - příjem netvoří příjmy rozpočtů ÚSC (§ 21 odst. 5 ZDP)
  - správce daně je Specializovaný finanční úřad (§ 21 odst. 5 ZDP)
- příjem v roce 2023 cca 45 mld. Kč?

G. Další změny

- změny paušální daně
- změny v dani silniční
- snížení spotřební daně z motorové nafty
- zrušení evidence tržeb

- zvýšení sazeb u spotřební daně z tabákových výrobků

6. Jak dál?

- A. Snížení mimořádné valorizace důchodů
- B. Úsporný konsolidační balíček

A. Snížení mimořádné valorizace důchodů

§ 67ca

(I) Při zvýšení důchodů v mimořádném termínu v červnu 2023 se nepoužije § 67 odst. 10 a 16; při tomto zvýšení se procentní výměry vyplácených důchodů zvýší tak, že procentní výměra důchodu se zvyšuje

- a) o 2,3 % procentní výměry důchodu, která náleží ke dni, od něhož se procentní výměra zvyšuje, a
- b) o 400 Kč; jsou-li splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů, zvyšuje se o tuto částku ten důchod, který se vyplácí v plné výši (§ 4 odst. 2 věta první).

A. Snížení mimořádné valorizace důchodů

- schválila PS, schválil Senát
- dne 9. března 2023 návrh zákona doručen prezidentu republiky

- problematické otázky:
  - stav legislativní nouze
  - retroaktivita

B. Úsporný konsolidační balíček

- cíl snížit saldo o 70 mld. Kč
- opatření:
  - zrušení podpory stavebního spoření?
  - rušení daňových výjimek?
  - zvýšení daně z nemovitých věcí?

Návrhy NERV

Návrhy na snížení výdajů veřejných rozpočtů

- Parametrická opatření na snížení budoucích výdajů důchodového systému
- návrat slevy na jízdném do stavu v srpnu 2018
- Zrušení státní podpory stavebního spoření
- Zvýšení efektivity veřejné správy – optimalizace počtu zaměstnanců a slučování agend
- Redukce počtu a reforma fungování resortních výzkumných ústavů
- Revize samosprávy a nákladů na místní vlády
- Snížení počtu vězňů
- Redukce počtu policistů
- Zrušení/nezavádění tzv. "výchovného"
- Zkrácení doby pobírání rodičovského příspěvku
- Snížení podpory v nezaměstnanosti
- Snížení neinvestičních dotací v zemědělství

Návrhy na zvýšení příjmů veřejných rozpočtů

- Zvýšit zdanění příjmů fyzických osob
- Revize sazeb spotřební daně
- Zrušení slevy na nepracující manželku či manžela
- Zvýšit poplatek za dobývání nerostných surovin
- Nerealizovat plánované rozšíření paušální daně
- Omezení ev. rušení daňových výjimek a úlev
- Zpoplatnění vysokých škol
- Zrušení zbytných finančních institucí státu
- Privatizace
- Zavést karenční dobu v případě nemoci
- Revize snížených pásem DPH
- Zvýšit daň z nemovitých věcí
- Globální a evropské reformy korporátní daně
- PPP a výkonové zpoplatnění dopravní infrastruktury
- Zrušení školkovného
- Snížení počtu osob v exekuci
- Rozšíření dostupnosti předškolních zařízení a zvýšení předvídatelnosti jejich dostupnosti pro rodiče i budoucí rodiče

Finance jsou vždy až na prvním místě!

prof. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

Katedra finančního práva a finanční vědy

e-mail: bohac@prf.cuni.cz

web: www.radimbohac.cz

tel.: +420 221 005 330

